

Důležitá včelí pastva

Radka Ingrová
Foto: MÁJA
spolek pro rozvoj
včelařství,
www.majabee.cz

České včely strádají. Možná trochu překvapivě především na našem venkově. Ohrožují je nejen pesticidy, ale také nedostatek přírodní pastvy. Jak je to možné, když všude roste medonosná řepka?

Právě: co najdou včely, když se řepka sklídí? Z našich polí zmizela rozmanitost, takže včely trápí také monodieta. Zmizel i plevel. Orná půda je důkladně chemicky „ošetřena“ herbicidy. Dříve běžný kvetoucí polní plevel už skoro nevidíme, například chrpy, vlčí máky, violky rolní, rmen nebo heřmánek. Plochy orné půdy se využívají na maximum, minulostí jsou nezorané pásy na krajích polí, kde rostlo a kvetlo všelicos v průběhu celého vegetačního období. V některých regionech Číny ovocné stromy dokonce opylují lidé štětečky, včely tam už vymřely. Chceme jít stejným směrem? Jistě, něco může zajistit stát, například se hovoří o zavedení povinnosti zemědělců zachovat okraje polí nezoraná, jako to bylo dříve. Ale mnoho může udělat i každý z nás: chraňme a sázejme rostliny, které nabízejí včelám potravu!

„Zdroje pylu a nektaru v okolí stanoviště včelstev musí poskytovat v průběhu roku každému včelstvu v doletovém okruhu více než 20 kg pylu a více než 100 kg nektaru a medovice,“ uvádí **RNDr. Václav Švamberský**, autor knihy Včelí pastva.

Proč to bez včel nejde?

Když vymřou včely medonosné, nebudeme mít med, ale co horšího, nemuseli bychom mít ani některé další potraviny. Včely medonosné jsou totiž hlavními opylovateli zemědělských plodin a na jejich činnosti závisí minimálně 30 % našich potravinových zdrojů. Obvořitá pole potřebují masivní opylování v poměrně krátkých časových úsecích, zejména na jaře, kdy je pro mnoho druhů jiných opylovatelů ještě příliš brzy. Včela medonosná je nejpočetnějším opylovatелеm zvláště v předjaří a na jaře, tedy v době, kdy je to v přírodě i v zemědělství nejvíc potřeba. Z hlediska velkoplošného zemědělství je navíc velmi důležité, že se včely medonosné důsledně drží jednoho rostlinného druhu a opylují ho (jsou flokonstantní), dokud jim poskytují výživu,

což je pro úspěšnost opylení a tím i naší rostlinné výroby zásadní.

„Budoucnost včel je v první řadě závislá na dobré výživě. Zdraví včel je jí podmíněno stejně jako zdraví člověka, i menší zdroje potravy přispívají k její pestrosti. Jsou stejně jako u nás základem pro zdravý vývoj organismu, pro jeho odolnost proti nemocem a schopnost překonávat nepříznivé podmínky prostředí – stres všeho druhu,“ konstatuje Václav Švamberský.

O nutnosti zachování biodiverzity, tedy rozmanitosti naší přírody, se poslední dobou hodně mluví. V ČR máme zhruba 3800 druhů rostlin, z nichž skutečně původních jich je asi 2500 druhů a zbývající třetina je takzvaných introdukovaných, čili dovezených, i když je už dnes také považujeme za „naše“. Proč? Po poslední době ledové středoevropská flóra prořídla, a kdyby nebyla postupně doplněna novými druhy, byla by druhově velmi chudá. Dovezené druhy u nás zdomácněly a neumíme si bez nich naši přírodu ani zahrádky představit. Občas se objevují náznaky, že je třeba nepůvodní druhy rostlin likvidovat, ale našťastí jsou to jen pokusy. Málokdo třeba ví, že jiřinky pocházejí z Mexika. Měly by tedy být vyhubeny?

Arálie štíhlá je nižší strom nebo keř kvetoucí od konce července do září – včelám je výborným zdrojem nektaru i pylu v závěru sezony

◀ **Perovskie lebedolista je statný aromatický polokeř, který v době kvetení od července do září velmi příjemně voní a láká mnoho včel i čmeláků**

Medonosná chrpa polní bohužel z našich polí téměř zmizela. V jednom jejím květu se za 24 hodin vytvoří více než 0,4 mg nektaru.

Třapatka nachová kvete od pozdního léta do podzimu, je velmi atraktivní pro včely a léčivá pro člověka ▶

Šuškařka klasnatá je včelám výborným zdrojem nektaru i pylu

Artyčok kardový, který je u nás většinou dvouletou bylinou, je bohatým zdrojem nektaru i pylu

RNDr. Václav Švamberg včelaří a zkoumá život včel bezmála čtyřicet let, má hluboké znalosti přírody a všeho, co se včelami souvisí. Je předsedou nového včelařského spolku MÁJA, jehož cílem je rozvoj českého včelařství.

Zahrady pro včely

„Pomůžeme-li včelám, čmelákům, motýlům a jinému opylujícímu hmyzu přečkat období, kdy je příroda skoupá na zdroje výživy, odmění se svou činností v květech kulturních i planě rostoucích rostlin po celou vegetační sezonu, pomohou nám zajistit budoucí úrodu ovoce i mnohých zemědělských plodin a také zajistí pestrost naší přírody, přežít mnoha druhů divoce rostoucích dřevin a bylin, bez nichž by byla naše krajina fádni zelenou stepí nepřinášející potěchu ani užitek,“ říká Václav Švamberg.

Je jasné, že některá období roku jsou z hlediska přírodní včelí pastvy „hladovější“ než jiná. V době květu ovocných stromů a řepky nevědí včely, kam dřív letět, zdroje pylu a nektaru jsou všude. Kritická období nedostatku jsou předjaří, léto a podzim. Správná a všestranná zahrada musí včelám nabídnout kvetoucí rostliny i ve slabších obdobích roku, proto bychom se měli zajímat i o to, jakou skladbu rostlin vysadit. Výbornými zdroji potravy pro včely jsou například lískovnické klasnaté, který kvete velmi časně v březnu až dubnu a je bohatým předjarním zdrojem pylu, nebo čilimník srstnatý,

který má překrásné sytě žluté květy a kvete ve dvou přestávkách oddělených obdobími – předjarním až jarním a pozdně letním. Výborným zdrojem včelí pastvy v době pozdního léta může být voňavý jochovec olšolistý, jehož cennou vlastností je, že v našich podmínkách netrpí chorobami a škůdci. Vynikajícím zdrojem nektaru i pylu v podletí a na podzim je fialově kvetoucí ořechokřídlec klandonský, který rozkvétá až koncem července a kvete do října, nebo svičkovce Lindheimerův, který poskytuje lehece dostupný nektar i pyl. Další vhodné rostliny lze nalézt v knize Včelí pastva, kterou vydal spolek pro rozvoj včelařství MÁJA. V knize je u každé z 544 rostlin uvedena doba kvetení a nároky na stanoviště, ale také to, zda rostlina včelám nabízí nektar, pyl či medovici a v jaké intenzitě. ■

